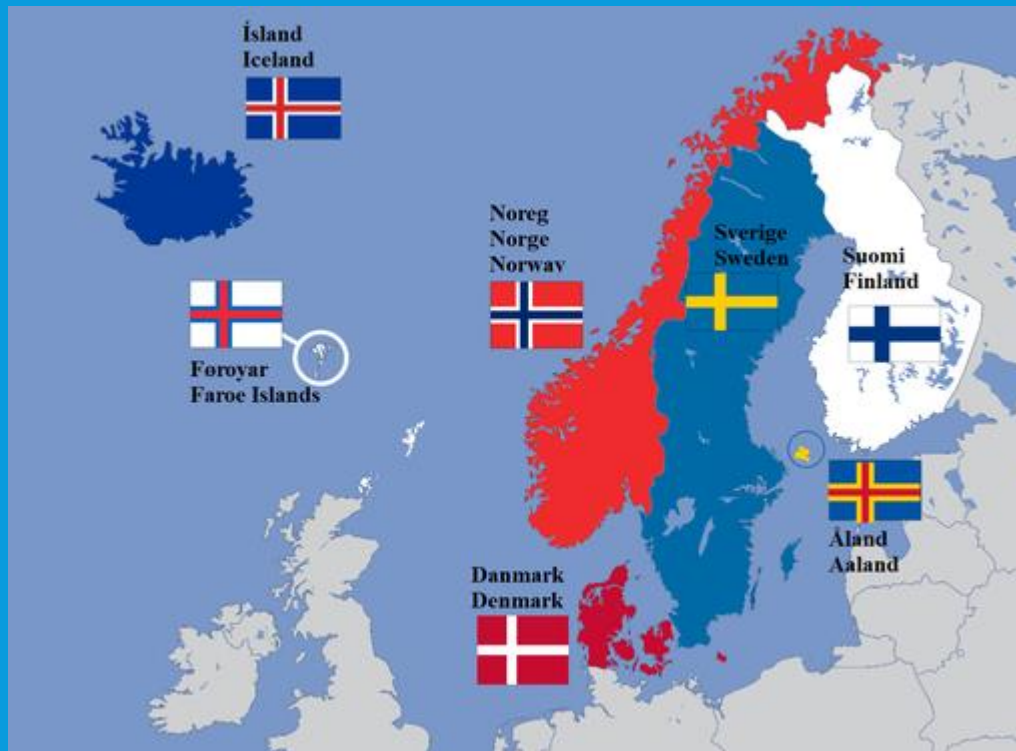

ÚSTAVNÍ SYSTÉMY SEVERSKÝCH ZEMÍ

Miloš Brunclík

TERMINOLOGIE

- Skandinávie
- Severské země (Norden)

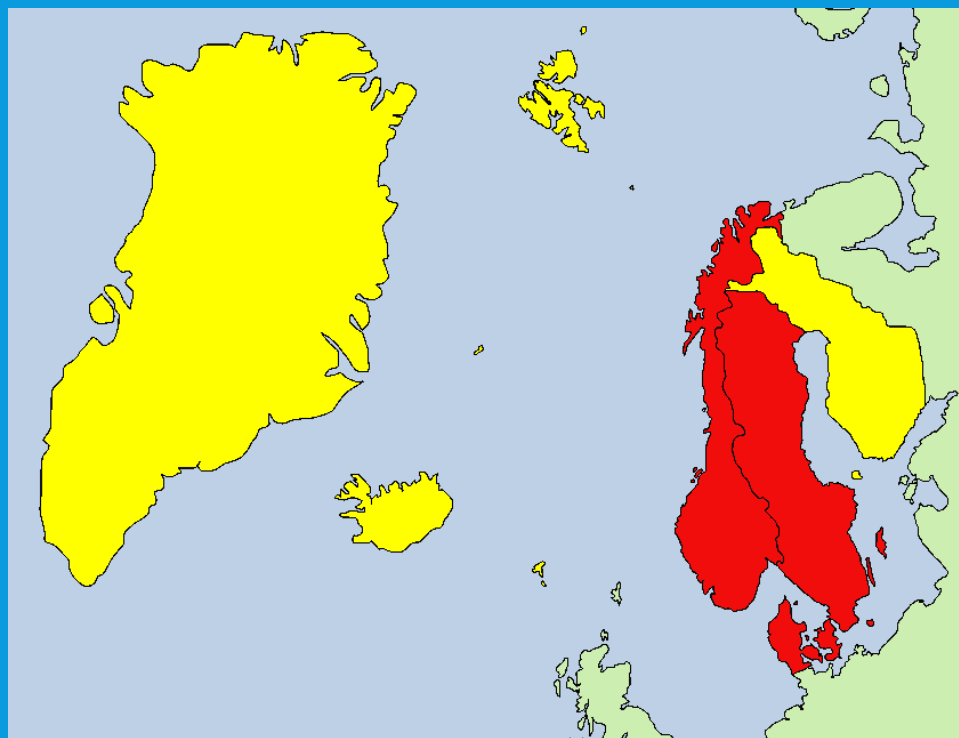
SKANDINÁVIE

- ❑ “Scandia” (lat.) - 3 země na severu Evropy
- ❑ Geografické pojetí
 - Skandinávský poloostrov
 - X Jutský poloostrov - Dánsko

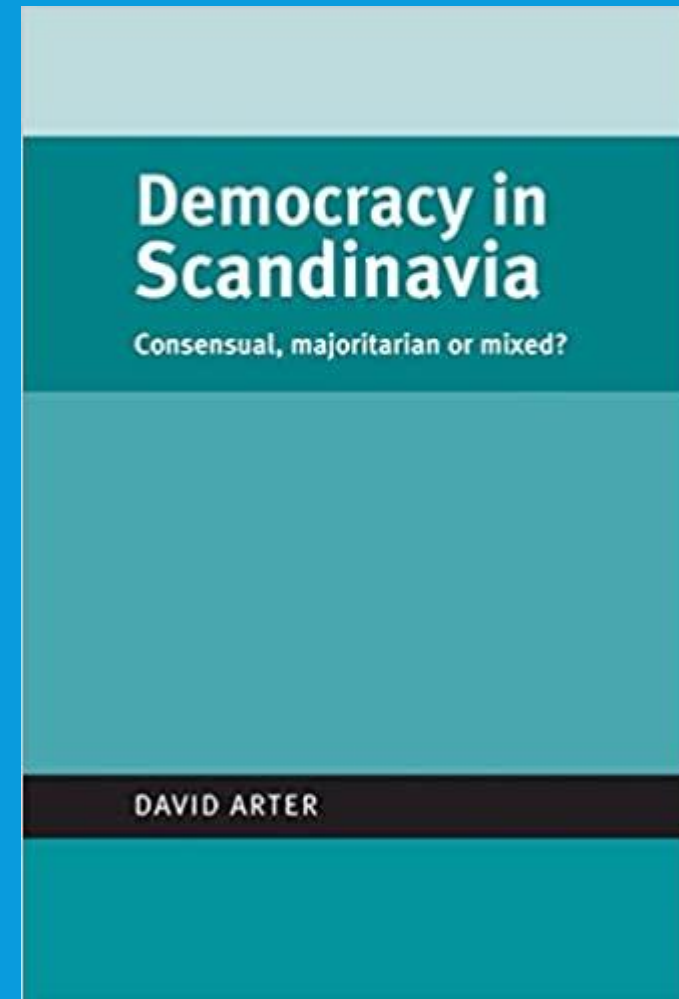
SEVERSKÉ ZEMĚ (NORDEN)

- ❑ 5 národních států
- ❑ 3 závislá území
- ❑ „Pohjola“ (fin.)

KONCEPTUALIZACE

- ❑ Tzv. „Severský model“ či „Skaňdinávský model“
- ❑ „specifický soubor institucí, které se vztahují na stát, regionální a lokální správu, stranický systém, zájmové organizace a ekonomii“ (J.E. Lane)
- ❑ Konsensuální demokracie (A. Lijphart)

SPOLEČNÉ RYSY SEVERSKÝCH ZEMÍ

☐ Historie

☐ Geografie

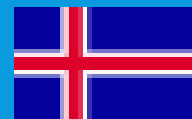
☐ Identita

☐ Ekonomika

☐ Jazyky

☐ Politika

☐ Náboženství

HISTORIE

□ éry dominance jednoho státu nad druhými

□ Historicky:

- **bývalé imperiální státy** (Dánsko a Švédsko)
- **následnické státy** (Finsko, Norsko a Island)

□ Současná podoba států ve 20.století

- 1905 nezávislost Norska
- 1917 nezávislost Finska
- 1944 nezávislost Islandu

HISTORIE

❑ Norsko

- 1380 - 1814 patřilo Dánsku
- 1905 nezávislost

❑ Island

- již v roce 1874 samospráva
- autonomie 1904
- Nezávislost 1944

❑ Finsko

- až do 1809 patřilo Švédsku
- 1917 nezávislost

SPOLEČNÁ IDENTITA?

☐ pocit sounáležitosti se Severem

- vikingská historie
- předkřesťanská mytologie
- regionální solidarita
- skandinávské jazyky
- společný stát: Kalmarská unie
- protestantismus
- společný právní systém
- společná teritoria
- → základ pro společnou severskou identitu

☐ část švédské hymny: „*Chci žít a chci zemřít na Severu*“

☐ Pokusy o revitalizaci skandinávské myšlenky v 19. stol – skandinavismus

GEOGRAFIE: MALÉ ZEMĚ

- ❑ Švédsko: 9,9 mil. obyvatel
- ❑ Dánsko: 5,8 mil. obyvatel
- ❑ Finsko: 5,5 mil. obyvatel
- ❑ Norsko: 5,3 mil. obyvatel
- ❑ Island: 348 000 obyvatel

JAZYKY A NÁBOŽENSTVÍ

- ❑ Severogermánské jazyky
- ❑ Finština – ugrofinský jazyk
- ❑ Finsko dvojjazyčným státem (oficiální jazyky)
- ❑ až do 16.stol. – švédština a dánština téměř nerozlišitelné
- ❑ Homogenní oblast
- ❑ Luteránství
- ❑ Totální vliv reformace
- ❑ Sekulární státy

Katedrála v Lundu (Švédsko)

POLITICKÁ SFÉRA

- ❑ Velmi podobné politické systémy
 - ústavní systémy
 - stranické systémy
 - volební systémy
 - politická kultura
- ❑ Difuze politických institucí

HOMOGENNÍ POLITICKÁ KULTURA

- ☐ Žádné či nepříliš významné etnické či náboženské menšiny
 - švédská menšina ve Finsku
 - německá menšina v Dánsku – Šlezvicko
- ☐ Liberální společnosti
- ☐ Emancipace žen

“Som människor är vi alla unika, lika och olika. Kärleken vinner över hatet!”

Gudrun Schyman
Talesperson, Fi

ŽENY V SEVERSKÉ POLITICE

❑ volební právo žen - nejdříve ve Finsku v roce 1906

- Podíl žen v parlamentu
 - Švédsko cca 46 %
 - ostatní země kolem 40 %

❑ Prezidentky

- Vigdis Finnbogadóttir - 1980-1996
- Tarja Halonen – 2000-12

❑ Premiérky

- Gro Harlem Brundlandt - 1981, 1986-90 a 1990-6 (NOR)
- Erna Solberg – od 2013 (NOR)
- Jóhanna Sigurðadóttir – 2009-13 (ICE)
- Katrín Jakobsdóttir – od 2017 (ICE)
- Helle Thorning Schmidt - 2011-5 (DEN)
- Mette Fredriksen – od 2019 (DEN)
- Mari Kiviniemi – 2010-11 (FIN)
- Sana Marin - od 2019 (FIN)

DEMOKRATICKÉ REFORMY V SEVERSKÝCH ZEMÍCH

	VŠEOBECNÉ VOLEBNÍ PRÁVO	PROPORČNÍ VOLEBNÍ SYSTÉM	PARLAMENTNÍ REŽIM
DÁNSKO	1918/1915	1920/1915	1901
FINSKO	1906/1907	1907	1919
NORSKO	1915	1920-1921	1884
ŠVÉDSKO	1921	1907-1909	1917-1921
ISLAND	1915	1915/1959	1903

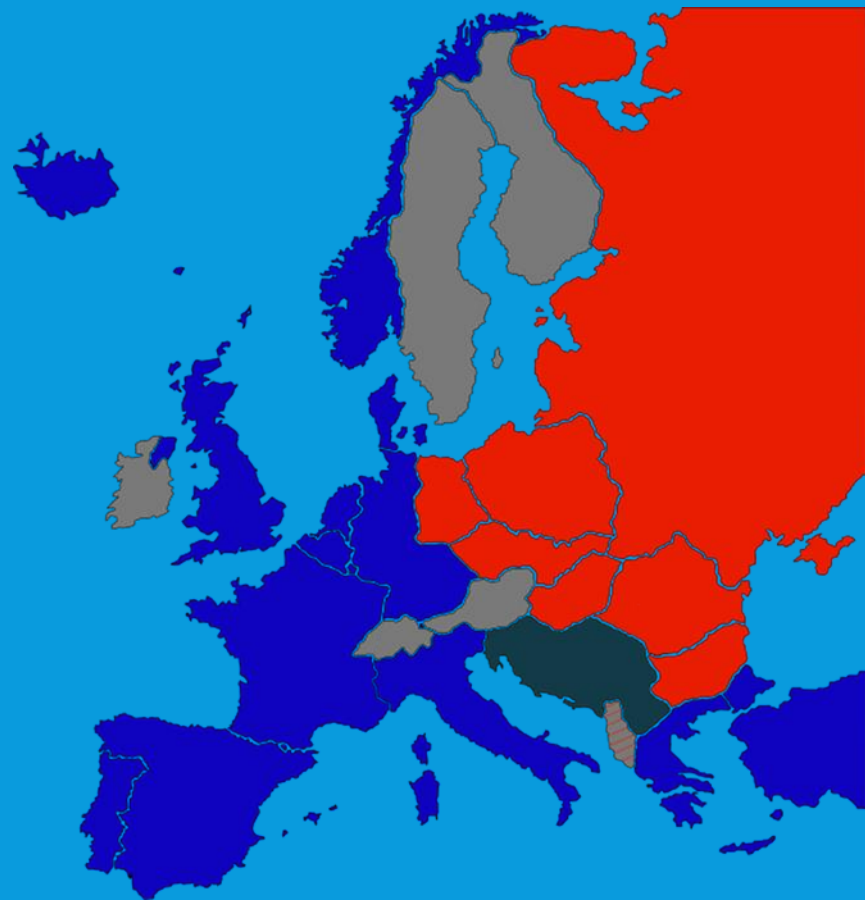
ROZDÍLNÉ RYSY

☐ Politické systémy

- DEN, NOR, SWE - monarchie
- FIN, ICE - republiky, přímo volený prezident

☐ Zahraniční politika

- Různá pozice severských států v průběhu studené války
- Geopolitický model v průběhu studené války: „severská rovnováha“
- Vztah k EU a NATO

ZAHRANIČNÍ POLITIKA

	EU	Eurozone	NATO
Denmark	Yes	No	Yes
Finland	Yes	Yes	No
Iceland	No	No	Yes
Norway	No	No	Yes
Sweden	Yes	No	No

ÚSTAVNÍ SYSTÉMY

☐ Parlamentní režimy

- Finsko 1919-2000-
poloprezidentský
- Island – formálně poloprezidentský

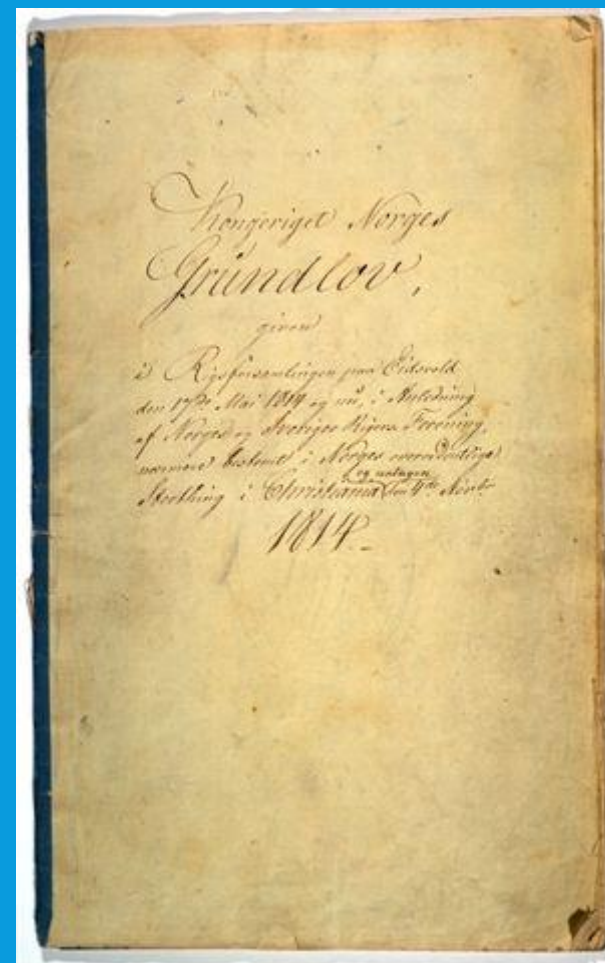
☐ Jednokomorové parlamenty

- Dánsko (do 1953) a Švédsko (do 1970) – bikameralismus
- Island (do 1991) a Norsko (do 2009)
- kvazibikameralismus

ÚSTAVY

- ❑ Norsko (1814)
- ❑ Island (1944)
- ❑ Dánsko (1953)
- ❑ Švédsko: 4 základní zákony
 - Nástroj vlády (1975)
 - Zákon o svobodě tisku (1766)
 - Základní zákon o svobodě projevu (1991)
 - Zákon o nástupnictví (1810)
- ❑ Finsko (2000)

RIGIDNÍ ÚSTAVY

- ❑ Změna ústavy: nutný dvojitý souhlas v parlamentu
 - Norsko a Finsko – 2/3 většina
 - Mezitím se konají volby
 - Dánsko – navíc nutné referendum

HLAVY STÁTŮ

❑ monarchové – velmi slabé kompetence

- Norsko - Harald V.
- Dánsko - Markéta II
- Švédsko - Karel XVI. Gustav

❑ Prezidenti

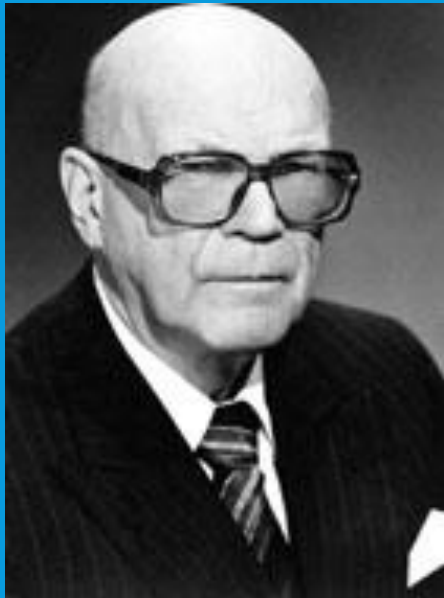
- Finsko – Sauli Niinistö (2012)
- Island – Guðni Jóhannesson (2016)

HLAVY STÁTŮ

- ❑ De facto velmi slabé
 - Švédsko – panovník slabý i de iure
- ❑ Dědičné monarchie
- ❑ Panovníkem se může stát i žena
 - Dánsko 1953 (2009)
 - Švédsko 1980
 - Norsko 1990

POLITICKÝ SYSTÉM FINSKA

- ❑ 1919-1982/2000 faktický poloprezidentský systém
 - Formálně parlamentarismus
- ❑ Od 2000 faktický parlamentarismus
 - 1999 přijata nová ústava

PREZIDENT 1919-2000

- ❑ Reálná moc oscilovala
- ❑ Meziválečná doba: „parlamentní pravidla hry“
 - Semiprezidentské aspekty „dřímaly“ pod povrchem
 - Činil rozhodnutí, která byla dopředu připravena vládou

PREZIDENT (1919-2000)

- ❑ Studená válka – velmi silný prezident
 - Lijphart: „prezidentský režim“
 - Kekkonen určoval zahraniční politiku
 - Vláda řídila vnitřní záležitosti
- ❑ Důvodem změny: vztah k SSSR

PREZIDENT (1919-2000)

- téměř všechny pravomoce původně navržené v monarchistické ústavě pro krále
- Zřetelný exekutivní dualismus
- prezident
 - skutečné mocenské pravomoce
- Vláda
 - vlastní okruh pravomocí

PREZIDENT V ZAHRANIČNÍ POLITICE (1919-2000)

- Prezidenti Juho K. Paasikivi (1946-56) a Urho Kekkonen (1956-81)
 - Čl. 33 ústavy: „Prezident určuje vztahy Finska se zahraničními státy“
 - Vrchní velitel ozbrojených sil

PREZIDENT A VLÁDA (1919-2000)

□ dominantní pozice při formování vlády

1. jmenoval a propouštěl členy vlády

2. Reálně ovlivňoval složení vládní koalice

- V případě menšinové vlády určoval fakticky nejen premiéra, ale i členy vlády
- Úřednické vlády

ÚSTAVNÍ ZVYKLOSTI

1. Vláda rezignovala s volbou či opětovnou volbou prezidenta
2. Vláda rezignovala vždy, když ve volbách vládní strany utrpěly porážku

LEGISLATIVNÍ PRAVOMOCE

- ☐suspenzivní veto
- ☐Legislativní iniciativa
- ☐Právo předkládat návrh rozpočtu a reálně ovlivňovat jeho detaily
- ☐dekrety tam, kde neexistovala parlamentní legislativa

PREZIDENT A PARLAMENT

❑ Před 1991

- právo kdykoli rozpustit parlament
- 4X – 1953, 1962, 1971 a 1975

❑ Právo svolat mimořádné zasedání parlamentu

VLIVY NA REÁLNÉ FUNGOVÁNÍ SYSTÉMU

1. Stranický systém
(fragmentace)
2. Osobnost prezidenta
3. Zahraničně-politické
postavení

Martti Ahtisaari
/1994-2000/

POSTUPNÝ PŘECHOD K PARLAMENTARISMU

- ❑ Neformální (od 80.let)
- ❑ Formální (završena novou ústavou z roku 2000)

DVA FAKTORY

☐ Vnitřní

- snížení úrovně polarizace stranického systému
- institucionální změny

☐ Vnější

- rozpad SSSR
- Integrace do EU

ÚSTAVNÍ ZMĚNY

1. 1987 prezident povinen konzultovat parlamentní frakce a předsedu parlamentu v případě změn vlád (od 1991 i při vzniku vlády)
2. 1991 vláda povinna předložit parlamentu svůj program
3. 1991 prezident ztratil samostatné právo rozpustit parlament
4. 1987 prezidentovo veto přehlasovatelné okamžitě

ÚSTAVNÍ REFORMA 2000

- Hlavní rys:
 - parlamentarizace prezidentských pravomocí
 - Pravomocce v zásadě zůstaly i v novém ústavním textu
 - Ale navázány na rozhodnutí či vliv vlády či ministra
 - Vláda – výlučná odpovědnost parlamentu

VOLEBNÍ SYSTÉM PREZIDENTA

- ❑ do 1982 volen nepřímo
- ❑ 1988 Kombinace přímé a nepřímé volby
- ❑ 1994 - 2KVS
- ❑ Funkční období 6 let
 - Maximálně 2 po sobě jdoucí období
- ❑ Právo nominace kandidátů
 - Parlamentní politické strany
 - 20 000 občanů

PREZIDENT NA ISLANDU

- ❑ Formálně velice silný
- ❑ sdílí výkonnou moc
 - Vykonává ji prostřednictvím ministrů
- ❑ Vláda je odpovědná parlamentu

Guðni Jóhannesson (od 2016)

PREZIDENT A VLÁDA

- ❑ právo jmenovat a odvolávat ministry
- ❑ předsedá Radě ministrů
 - Podepisuje zákony a důležitá vládní opatření
 - Tato opatření vstupují v platnost, pokud jsou podepsána ministrem
- ❑ jmenuje a odvolává veřejné úředníky
- ❑ sjednává zahraniční smlouvy

PREZIDENT A PARLAMENT

- ☐ svolávání zasedání parlamentu
- ☐ rozpouští parlament
- ☐ legislativní iniciativa
- ☐ právo předložit přijatý zákon k referendu
 - 2004, 2010 a 2011 Ólafur Ragnar Grímsson odmítl podepsat zákon
- ☐ dekrety v krizových situacích

PREZIDENT V ÚSTAVNÍ PRAXI

- ❑ převážně ceremoniální pravomoci
- ❑ Vigdis Finnbogadóttir (1980-96)
- ❑ Guðni Th. Jóhannesson (2016)
 - kauza zákazu „ananasové pizzy“ 2017

PREZIDENT

- ❑ ze své funkce neodpovědný
- ❑ impeachment
 - Na základě většiny v plebiscitu
 - Nutná nejdříve $\frac{3}{4}$ většina v Althingu
 - Jestliže voliči nesouhlasí s rozhodnutím Althingu o odvolání prezidenta, Althing je rozpuštěn + nové volby

VOLEBNÍ SYSTÉM PREZIDENTA

- 4 roky
- Min. 35 let věku
- Kandidát navržen 1 500 voliči
- relativní většina
- Praxe automatického obnovování prezidentského funkčního období, pokud se proti němu nepostaví jiný kandidát
 - 1984, 1992, 2000 a 2008

PANOVNÍCI: MONARCHOVÉ

- Nová ústava 1975
 - zbaven práva jmenovat vládu
 - Nepodepisuje rozhodnutí vlády
 - Nemá právo navrhopvat či vracet zákony
 - Nemá právo odvolávat vládu
 - Není ze své funkce odpovědný
 - od 1980 se může panovníkem stát i žena

Král Karl XVI.
Gustaf

3 HLAVNÍ FUNKCE PANOVNÍKA

1. oficiálním představitelem země a hlavou státu

- nejvyšším představitelem obrany státu, držitelem nejvyšších hodností v armádě a čestným velitelem některých armádních jednotek
- symbolem švédské státnosti
- přijímá zahraniční velvyslance
- formálně pověřuje švédské velvyslance výkonem funkce
- povinen konzultovat vládu před tím, než odjede na zahraniční cestu
- právo každoročně oficiálně otevřít zasedání parlamentu

PANOVNÍK

- 2. právo být informován premiérem o záležitostech státu
 - Veřejně se nevyjadřuje k běžným politickým událostem
 - Výjimka v roce 2005

PANOVNÍK

- 3. předsedá zasedáním poradní rady v otázce zahraniční politiky
 - členové rady jsou jmenováni parlamentem
 - úkolem -konzultace zahraniční politiky země s vládou
- Královský dvůr má nárok na finanční prostředky ze státního rozpočtu
- příjmy krále nejsou zdaňovány
- Král a členové rodiny mají hlasovací právo, které však podle tradice nevyužívají

PANOVNÍK: DÁNSKO

- nejvyšší moc ve všech záležitostech země, avšak v mezích stanovených touto ústavou
- člen evangelicko-luteránské církve
 - náboženství Dánského království
 - panovník musí být členem této církve

Od 1972

PANOVNÍK: DÁNSKO

- Jmenuje a odvolává premiéra a ministry
- Určuje zahraniční politiku Dánska
- Právo legislativní iniciativy
- Podepisuje zákony a dohlíží nad jejich dodržováním
- Právo milosti a amnestie
- nemá právo suspenzivního veta

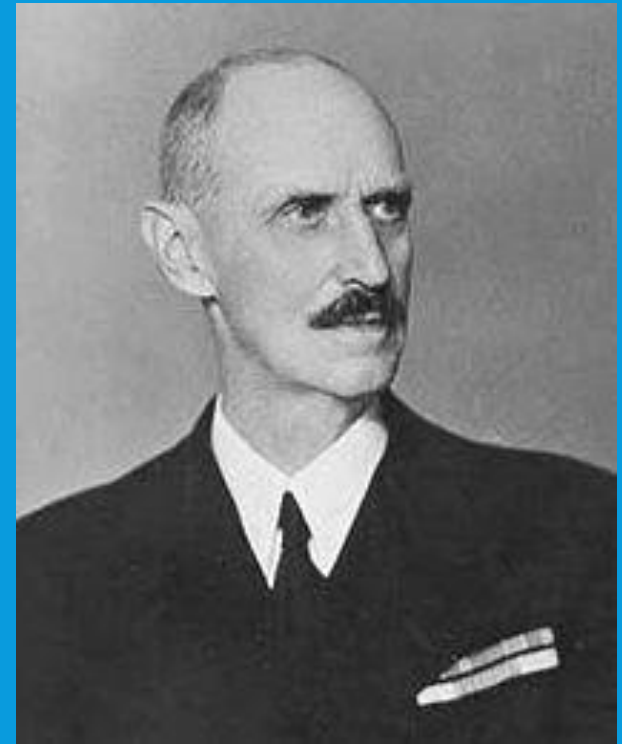
PANOVNÍK

- královská autorita se dědí nejen po mužské ale i ženské linii
- 2009 novelizace zákona o nástupnictví
- Rovnoprávnost mužských a ženských potomků

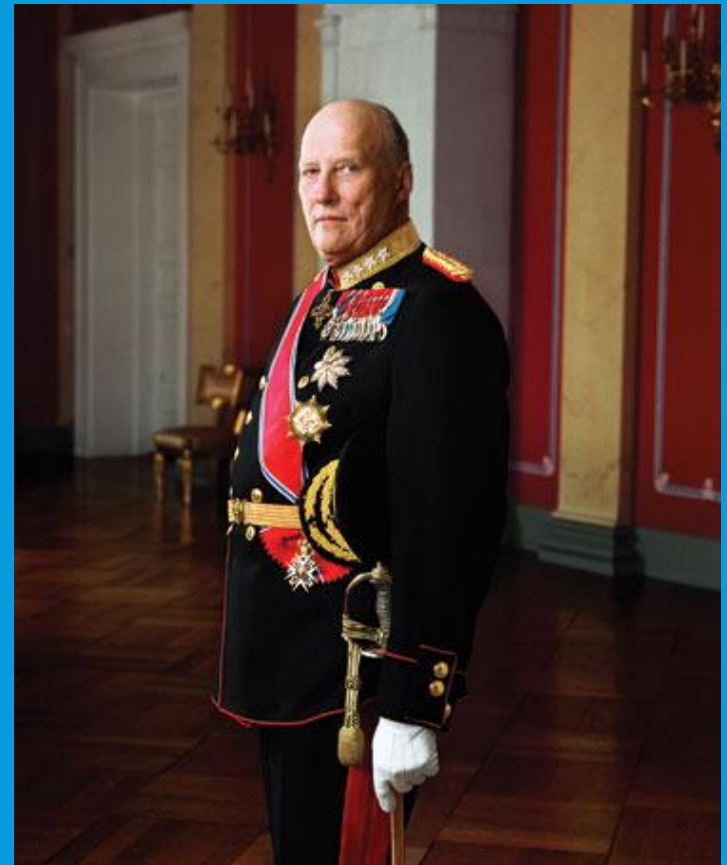
PANOVNÍK: NORSKO

- Tradice norských králů od r. 872
- Dědičná monarchie
 - ale král Haakon VII.
- Velká legitimita

NORSKÝ POLITICKÝ SYSTÉM: KRÁL

- ❑ Panovníkem Harald V.
 - nar. 1937
 - král od 1991
- ❑ Ústavní praxe a zvyklosti nahradily roli panovníka (formálně v ústavě) roli vlády

CEREMONIÁLNÍ FUNKCE PANOVNÍKA

- Podepisuje zákony
- Přijímá zahraniční návštěvy
- symbolická a vlivná osobnost – představitel národní jednoty
- Každoroční projev na Nový rok
- Ochránce církve
- Nejvyšší velitel armády
- Král ze své funkce neodpovědný, nemůže být obviněn
- Právo vetovat legislativu

VLÁDY

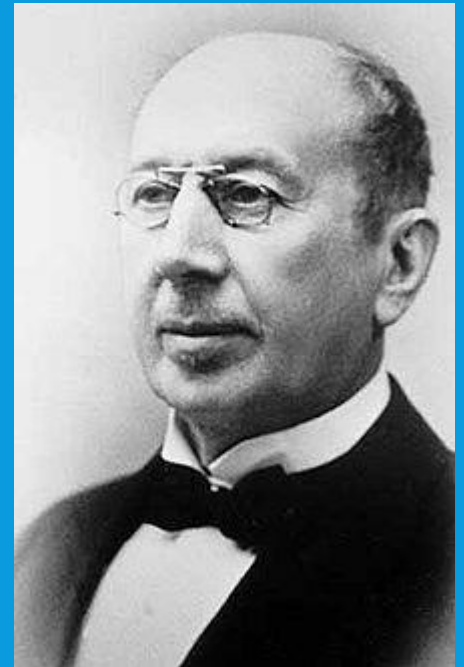
- Dominantní složka exekutivy
- Závislost na parlamentu
 - Možnost vyslovit nedůvěru individuálním ministrům (např. DEN, art. 15)
- Ústavy jim nedávají žádné zvláštní kompetence
 - Dánsko, Island: premiér = „mluvčí vlády“
- Trend k posilování PM
 - personalizace, prezidencializace, EU

NEGATIVNÍ PARLAMENTARISMUS

- Vláda nepotřebuje při svém vzniku explicitní podporu parlamentní většiny
 - Presumpce důvěry
 - Klíčový princip tolerance
- 2 varianty
 - Švédsko: hlasování probíhá
 - ISL, NOR, DEN: žádné hlasování o vládě neprobíhá
- Ne ve Finsku (od 1991), AO a Grónsku

FORMOVÁNÍ VLÁD

- Klíčový vliv parlamentních stran
- Role hlavy státu formální
 - (výj. Švédsko: talman)
 - důležitá role v krizových situacích
 - např. Norsko 1928 (Haakon VII. a premiér Christopher Hornsrud)

PROCES JMENOVÁNÍ VLÁDY: DÁNSKO

- Panovník konzultován politickými stranami
- “royal informateur” (královský informátor)
- Královský kulatý stůl (*Dronningrunde*)
 - 1. alternativa: většinová vláda
 - 2. alternativa: menšinová vláda, které Folketing nevysloví nedůvěru

PROCES JMENOVÁNÍ VLÁDY ISLAND A FINSKO

- Island – ústava velmi stručná
 - Formálně negativní parlamentarismus
 - Praxí většinové vlády – tradice 1944
- Finsko – vládu určoval prezident
 - 1926 a 1945 vláda dobrovolně požádala o důvěru
 - Zvyklostí – jednání prezidenta postupně s nejsilnějšími stranami
 - 1991 vláda musí předkládat parlamentu svůj programový dokument = hlasování o důvěře

JEDNOKOMOROVÉ PARLAMENTY

- 1906 Finsko (Eduskunta): 200
- 1953 Dánsko (Folketing): 179
- 1970 Švédsko (Riksdag): 349
- 1991 Island (Althing): 63
- 2009 Norsko (Storting): 169

FUNKČNÍ OBDOBÍ A ROZPUSTITELNOST

□ 4 roky

- 3 roky: 1970-1994 (Švédsko) a 1919-1954 (Finsko)

□ Rozpustitelnost (výj. NOR)

□ Island: 3 možnosti

- Lidé odmítnou odvolat prezidenta v referendu
- Prezident má právo rozpustit (de facto v rukou vlády, ale prezident nemusí vyhovět)
- Změna ústavy

ROZPOUŠTĚNÍ PARLAMENTU

- Finsko
 - Od 1991 – pouze na základě odůvodněné žádosti premiéra tak může učinit prezident
- Švédsko
 - Vláda má rozpouštěcí právo (ale NESMÍ 3 měsíce od voleb)
 - Nový parlament: ZBYTKOVÉ funkční období
 - 2.CESTOU = parlament 4x odmítne premiéra
- Dánsko – v rukou premiéra

REFERENDA

- Zakotvena ve všech ústavách
 - výjimkou Norsko
- Finsko – jen konzultativní referendum
- Island – jen závazné referendum
- Švédsko a Dánsko – oba typy
- Dánsko

REFERENDA VE ŠVÉDSKU

- ☐ 1922 prohibice
- ☐ 1955 změna silniční dopravy
- ☐ 1957 penzijní reforma
- ☐ 1980 jaderná energie
- ☐ 1994 EU
- ☐ 2003 euro

Večer po výplatním dni. Volte ano

1922 REFERENDUM K PROHIBICI

- ❑ návrh na celkový zákaz alkoholu v zemi odmítnut (50,9 %)
 - muži převážně proti (63 %)
 - pouze 37 % žen odmítlo zákaz
- ❑ výsledek základem pro pozdější parlamentní legislativu
- ❑ Systembolaget

Kräfter Kräva Dessa Drycker!
*Du måste avstå från kräfter om du
icke röstar* **NEJ** *den 27 Augusti*
Arbet Engström

BRYT RUSDRYCKSBOJAN
RÖSTA JA!

REFERENDUM K DOPRAVĚ 1955

- ❑ Otázka změny strany jízdy v automobilové dopravě
- ❑ Proti změně strany (83 %)
- ❑ 1963 Parlament rozhodl o změně navzdory této lidové většině

Za jízdu vpravo budete muset zaplatit.
Volte ne 16.října

HÖGERTRAFIK

är säkrare

RÖSTA
JA
15 OKTOBER

HÖGERTRAFIKTIDNING

yrkeschaufförer

röstar **NEJ** den **16/10**

REFERENDUM O PENZIJNÍM SYSTÉMU 1957

- Zásadní střet mezi levicí a pravicí
 - Pro SAP: klíčový krok k sociální rovnosti
 - Pro pravici: hrozba rostoucí státní moci

**för frihet och
trygghet**

CENTERPARTIET
- mot tvångspension

**Höjd folkpension
...frivillig tilläggs-
pension**

välj linje

3

frivillig – utan skattepengar

REFERENDUM O PENZIJNÍM SYSTÉMU 1957

- 3 alternativy
 1. SAP + LO
 - Všeobecný systém povinného penzijního pojištění financovaného zaměstnavateli
 - Základem penzijní fond spravován představiteli státu, zaměstnavatelů a zaměstnanců
 2. Agrární strana a agrární zájmové skupiny
 - čistě dobrovolný penzijní systém
 - Folkpension měly být zvýšeny
 - Zaměstnanci měli navíc právo založit si penzijní pojištění
 3. Liberálové, Konzervativci a zaměstnavatelské svazy
 - Penze budou stanoveny na základě vyjednávání mezi odbory a zaměstnavatelskými svazy
 - Dobrovolné penzijní pojištění
 - Penzijní fondy měly být svěřeny zaměstnavatelům

REFERENDUM K PENZIJNÍMU SYSTÉMU 1957

- ☐ 1. alternativa 46%
- ☐ 2. alternativa (15%)
- ☐ 3. alternativa (35%)
- ☐ 1959 1.alternativa
prosazena v parlamentu

Jisté peníze kvůli nám. Volte
alternativu 1

REFERENDUM O JADERNÉ ENERGII 1980

- ❑ Až do 70.let konsensus
- ❑ Č a SKP požadavek na odstavení jaderné energie
 - Návrh na referendum
- ❑ 1979 havárie v Harrisburgu v USA
- ❑ 1980 referendum o jaderné energii

Jaderná energie? Ne, děkuji.

REFERENDUM O JADERNÉ ENERGII 1980

- ☐ 3 alternativy
- ☐ 1. alternativa 19 %
Konzervativci
- ☐ 2. a 3. alternativa 39 %
 - C a SKP
 - SAP a Fp

REFERENDUM O VSTUPU DO EU 1994

- ☐ 52 % pro vstup do EU
- ☐ 1995 vstup Švédska do EU

Ano Evropě

REFERENDUM O EURO 2003

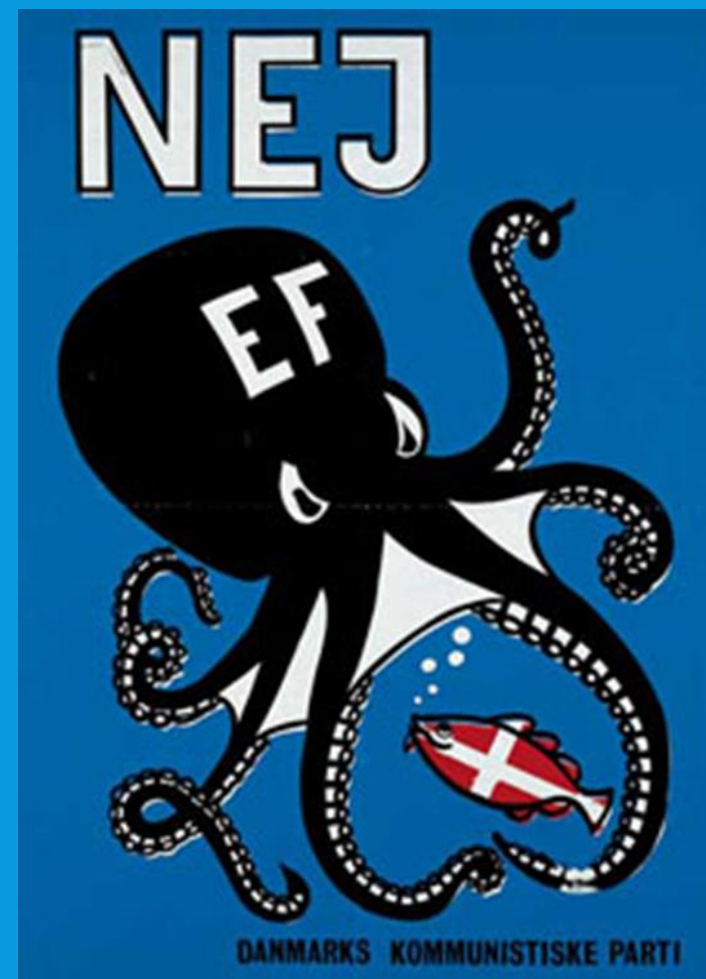
- ☐ Téměř všechny strany v této otázce rozdělené
- ☐ vražda Anny Lindhové
- ☐ 56 % proti

Jedná se o moc, ne o mince. Ne euru, ano demokracii

REFERENDA V DÁNSKU

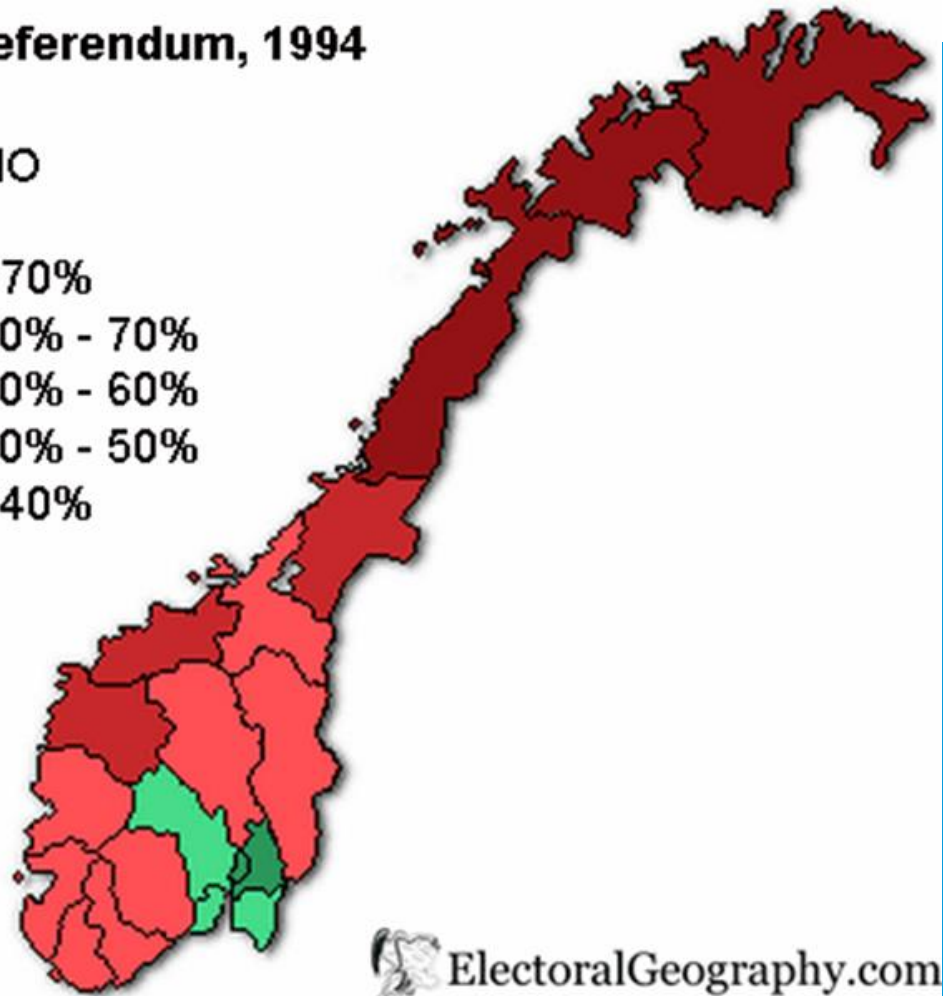
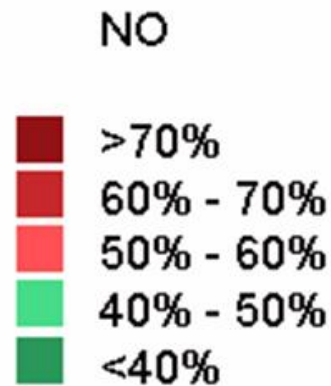
- 1915-2016 celkem 20 referend
 - 3 mandatorní ústavní referenda (1920, 1939, 1953)
 - 4 fakultativní referenda k vlastnictví půdy (1963)
 - 5 mandatorních referend k věku volebního práva (1953, 1961, 1969, 1971, 1978)
 - 4 mandatorní referenda k ES a EU
 - 1972, 1992, 1997, 2000
 - 4 fakultativní konzultativní referenda
 - Prodej dánské Západní Indie 1916
 - JEA 1986
 - Maastrichtská smlouva 1993
 - Opt-out (Europol) 2015

REFERENDA V NORSKU

- pouze konzultativní
- Celkem 6 referend
 - 1905 o odtržení od Švédska a o státním zřízení
 - 1919 a 1926 prohibice
 - 1972 a 1994 odmítnutí vstupu do ES a EU

EU Referendum, 1994

REFERENDA VE FINSKU

- Pouze 2 referenda
 - 1931 zrušení zákona o prohibici
 - 1994 vstup do EU

REFERENDUM NA ISLANDU

- Tři situace
 1. $\frac{3}{4}$ poslanců hlasuje pro odvolání prezidenta
 2. prezident odmítne podepsat zákon
 3. parlament schválí změnu statutu státní luteránské církve
- 1908 a 1933 referendum o prohibici
- 2010 a 2011 referendum o finančních závazcích Islandu

